

Complexnummer: 522197

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Afwateringskanaal

Aantal complexonderdelen

4

Monumentnummers van complexonderdelen

522198, 522199, 525479, 525620

Woonplaats

Neer

Gemeente

Leudal

Provincie

Limburg

Locatie van het hoofdobject

Kanaaldijk 5, 6086 PH te Neer

Complexomschrijving

Inleiding

Het complex AFWATERINGSKANAAL bestaat uit twee voormalige SCHUTSLUIZEN en een voormalige LOS- EN LAADPLAATS, een bijbehorende voormalige SLUISWACHERSWONING, alle gesitueerd in en aan het Afwateringskanaal.

Op het grondgebied van de gemeente Roggel en Neer zijn een van beide schutsluizen en de voormalige sluiswachterswoning gesitueerd. De andere schutsluis en de voormalige los- en laadplaats zijn in de gemeenten Helden, Meijel respectievelijk Kessel gelegen. Het bijna tien kilometer lange Afwateringskanaal is gelegen tussen de Noordervaart in het westen en de rivier de Maas in het oosten en volgt de gemeentegrenzen van Helden en Kessel aan de noordzijde en Meijel en Roggel en Neer aan de zuidzijde. Het werd in westelijke richting aangelegd, nagenoeg op de plaats van de in 1657 gegraven 'Gekke Graaf', een kaarsrechte droge gracht tussen Kessel en Meijel die gegraven werd ter beëindiging van de schier eindeloze grensgeschillen tussen het voormalige Prinsbisdom Luik en het Hertogdom Gelre.

Het Afwateringskanaal is tot stand gekomen in de jaren 1854-1861. In 1854 gaf de Minister van Binnenlandse Zaken aan Rijkswaterstaat in het hertogdom Limburg de opdracht voor het ontwerp van het kanaal. Bij het ontwerp waren de ingenieurs Reuvens en Van Opstall betrokken. Toen het kanaal in 1861 werd opengesteld, omvatte het naast de kanaalpanden enkele los- en laadplaatsen, twee sluiswachterswoningen, twee sluizen, twee bruggen, een opzichterswoning, een gemetselde overlaat, enkele duikers, diverse dukdalven en vele meerpalen. De totale bouwkosten voor het kanaal (exclusief de kosten voor het verwerven van de benodigde

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

gronden) bedroegen circa f 141.000.

Het kanaal voerde het zure veenwater van de Peel en het overtollige water van de Zuid-Willemsvaart af naar de Maas. Verder was in het kanaal scheepvaart mogelijk. Door het beperkte profiel en de geringe diepte kon alleen de kleine scheepvaart gebruik maken van het kanaal. Gaandeweg werd het kanaal, als enige waterweg in de streek, vooral vanwege de steeds toenemende ontginningen steeds belangrijker als aan- en afvoerweg. De scheepvaart was vooral belast met het vervoer van turf, steenkool en meststoffen vanuit de Peel. Vanuit Neer werd veelal gezaagd hout meegenomen voor het verpakken van het turfstrooisel. Verder werden onder andere boshout, stro en kleiwaren vervoerd.

Aanvankelijk was de bedoeling dat met de aanleg van het kanaal tevens de omliggende drassige gronden ontwaterd konden worden. Verder hield men de mogelijkheid open het kanaal op termijn uit te bouwen tot een groter scheepvaartkanaal tussen de Zuid-Willemsvaart en de Maas, hetgeen nooit is geschied.

De precieze functie van het kanaal is vanaf het begin een permanente bron van conflicten geweest tussen de Rijksoverheid en de betrokken gemeenten. Zo hoopten de omliggende gemeenten tevens op een spoedige ontwatering van hun eigen drassige gronden, terwijl het Rijk alleen oog had voor de afwatering en de scheepvaart. Het waterpeil in het kanaal werd juist door de scheepvaart zo hoog opgestuwd dat een goede ontwatering van de omliggende gronden vrijwel onmogelijk bleek.

Tussen 1884 en 1886 werd het kanaal gerenoveerd. Door de voltooiing van het kanaal Wessem-Nederweert in 1929 werd het Afwateringskanaal allengs minder gebruikt voor de scheepvaart, waardoor het tenslotte in 1932 voor de scheepvaart werd gesloten.

Thans vervult het enkel nog een functie als afvoersloot voor de omliggende landerijen. Door het ontbreken van watertoevoer vanuit de Noordervaart is het bovendeel grotendeels dichtgeslibd. Het oorspronkelijk acht tot tien meter brede kanaal heeft hier het karakter gekregen van een sloot van slechts enkele meters breed. Door de afwateringen zwelt het kanaal verder stroomafwaarts weer aan tot een bredere stroom. Veel oorspronkelijke onderdelen van het Afwateringskanaal zijn in de loop der jaren verloren gegaan of onherkenbaar veranderd.

Omschrijving.

De beschermingswaardige complexonderdelen zijn alle gelegen in de westelijke kanaalpanden tussen de Noordervaart en de Napoleonsweg. Slechts in deze panden was beperkte scheepvaart mogelijk. Om het verval in het terrein tussen de Noordervaart en de Napoleonsweg (waterpeil respectievelijk 31,60 NAP en 26,10 NAP) te overbruggen, was de bouw van twee sluizen met bijbehorende sluiswachterswoningen noodzakelijk.

De eerste sluis bevindt zich in het meest westelijke kanaalpand, aan het begin van het Afwateringskanaal tegenover de Noordervaart. Deze SCHUTSLUIS ligt precies op de grens van de gemeenten Meijel en Helden (kern Beringe). De bijbehorende sluiswachterswoning aan de Kanaaldijk 3 valt buiten de rijksbescherming. De bijbehorende SLUISWACHTERSWONING ligt circa tien meter ten zuiden van deze sluis op het grondgebied van de gemeente Roggel en Neer.

Vlak bij de Napoleonsweg, waar het kanaal via een gemoderniseerde duiker zijn weg naar de Maas vervolgt, ontstond een dubbele LOS- EN LAADPLAATS. Deze bevindt zich op het grondgebied van de gemeente Kessel (kern Kessel-Eik). Verder bevindt zich bij deze losplaats een voormalige havenmeesterswoning die buiten de rijksbescherming valt. Beschermenswaardig is ook de ten dele bewaard gebleven, thans monumentale eikenbeplanting langs het Afwateringskanaal.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

In 1854 ontwierp Rijkswaterstaat de twee sluisen, die door aannemer J.L. Baudrihay (Roermond) in 1859 werden gerealiseerd. De renovaties in 1884-1886 werden door de aannemers P. Ubachs (Nieuwstadt) en E. Coppes (Venlo) uitgevoerd. Badon Ghijben, hoofdengineer van Rijkswaterstaat, ontwierp in 1854 de sluiswachterswoningen in traditionele bouwtrant. Ze werden in 1857 voltooid. Ook de laad- en loskade nabij de Napoleonsweg werd in 1857 voltooid.

De sluis nabij de Noordervaart is sinds 1932 in onbruik geraakt en wordt thans niet meer als zodanig gebruikt. De sluis nabij de weg van Neer naar Helden wordt sindsdien nog enkel gebruikt voor de afwatering. De bijbehorende sluiswachterswoning is thans als woonhuis in gebruik. Ook de laad- en loskade wordt thans niet meer als zodanig gebruikt.

Waardering.

Het complex Afwateringskanaal is van algemeen belang. Het complex heeft cultuurhistorische waarden vanwege de directe relatie met de ontginning en sociaal-economische ontwikkeling van het Peelgebied en van de direct omliggende gemeenten. De complexonderdelen maken alle deel uit van het Afwateringskanaal tussen de Noordervaart en de Maas, dat als landschappelijke en geografische structuur reeds een historisch, 17de-eeuws element vormt. Het complex is tevens van belang als uitdrukking van de historische infrastructuur en de hiermee samenhangende ontwikkeling van de transportsector in het Limburgs Peelgebied. Verder is het complex, als voorbeeld van een kleinschalig negentiende eeuws scheepvaartkanaal, van belang voor de typologische ontwikkeling van waterbouwkundige werken van Waterstaat.

Het complex heeft waterbouwhistorische waarden vanwege het bijzondere belang voor de geschiedenis van de nationale waterbouwkunde. De complexonderdelen hebben ensemblewaarden als essentiële onderdelen van een historisch waterbouwkundig ensemble. Voor Limburg bezit het complex een grote zeldzaamheidswaarde op grond van de waterbouwhistorische en typologische zeldzaamheid. Daarnaast is het van belang vanwege de herkenbaar bewaard gebleven samenhang tussen de diverse complexonderdelen.

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 522198

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	24 juni 2002
Kadaster deel/nr	82747/174

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Neer	Leudal	Limburg

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Neer	Kanaaldijk bij 5

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Helden	D			4955
Neer	H			119

*Omschrijving***

Inleiding.

Voormalige SCHUTSLUIS in het Afwateringskanaal ter plaatse van de weg van Helden naar Neer, de huidige Heideweg.

In 1854 gaf de Minister van Binnenlandse Zaken aan Rijkswaterstaat in het hertogdom Limburg opdracht voor het ontwerp van twee sluisen in het Afwateringskanaal. In het meest westelijke kanaalpand nabij de Noordervaart ligt de tweede schutsluis. Naar aanleiding van de ontwerptekeningen van Rijkswaterstaat uit 1859 bouwde aannemer J.L. Baudrihaye beide sluisen voor f 45.000,--. De sluisen werden in 1861 in gebruik genomen.

In de periode 1884-1886 werden de oorspronkelijk houten sluisuren afgebroken en nieuw opgemetseld in steen. Dit werk werd voor f 40.780 uitgevoerd door aannemer E. Coppes uit Venlo. Sinds 1932, toen het kanaal voor scheepvaart werd gesloten, wordt de sluis niet meer als zodanig gebruikt. De sluisdeuren zijn thans verdwenen. In de sponningen van het bovensluishoofd bevindt zich nu een kleine stuw die voor de nodige afwatering zorgt. Voor een kleine en door scheepvaartverkeer weinig gefrekwenteerde schutsluis zijn opzet en uitvoering vrij opmerkelijk.

Omschrijving.

Voormalige enkelkerende schutsluis, bestaande uit nagenoeg rechthoekige boven- en benedensluis hoofden met een doorvaarbreedte van 5,5 meter en een 40 meter lange schutkolk. De sluis moest oorspronkelijk een terreinval overbruggen van 4 meter. De kolk, indertijd meestal rechthoekig van opzet, kreeg een geheel ovaalvormige plattegrond. Voor een kleine en door scheepvaartverkeer

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

weinig gefreunteerde schutsluis zijn opzet en uitvoering vrij opmerkelijk.

Van de sluishoofden zijn de kademuren en breed uitgebouwde vleugelmuren volledig opgetrokken uit in kruisverband gemetselde baksteen met gedeeltelijke toepassing van hardsteen voor kwetsbare punten als de hoeken, voor de aanslagstijlen en slagdrempels van de deuren, voor de deurkaststijlen en voor de dekzerken ter afsluiting van de muren. In ieder sluishoofd bevond zich een enkelvoudige draaideur; de achtergebleven ijzeren scharnieren herinneren hieraan. De toepassing van enkele draaideuren bij deze sluis is opmerkelijk, aangezien bij doorvaarbreedten van meer dan vier meter normaliter puntdeuren (dubbele deur) gebruikt werden. In de rechtstanden bevinden zich de in het sluislichaam uitgespaarde deurkassen waarin de deuren konden rusten in geopende stand. In verband met de draaicirkel van de deur is de tegenovergelegen kademuur enigszins gebogen gemetseld. Verder zijn de sluishoofden voorzien van enkele sponningen voor schotbalken of schuiven. Hiermee kan de sluis drooggelegd worden in geval van eventueel noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden.

De ovaalvormige, hooggefundeerde kolkwanden zijn opgetrokken uit hiervoor vrij ongebruikelijke basaltsteen. De zestig centimeter lange basaltblokken zijn kops gemetseld. De bovenranden worden afgesloten met hardstenen dekzerken. In de kolkwanden bevinden zich diverse haalkommen. Dit zijn in de wand gemetselde, uitgeholde blokken natuursteen waarin een haalpen zit om de schepen tijdens het schutten op hun plaats te houden. In de zuidelijke kolkmuur bevindt zich de originele, in de wand uitgespaarde ijzeren sluisstrap.

Waardering.

De voormalige schutsluis is van algemeen belang.

Het object heeft cultuurhistorische waarden vanwege de directe relatie met de ontginning en sociaal-economische ontwikkeling van het Peelgebied en van de direct omliggende gemeenten. Als onderdeel van het Afwateringskanaal tussen de Noordervaart en de Maas, dat als ruimtelijke structuur reeds een historisch element vormt, is het object een bijzondere uitdrukking van de historische infrastructuur en de hiermee samenhangende ontwikkeling van de transportsector in het Limburgs Peelgebied. In industrieel-archeologisch opzicht is het object van belang voor de typologische ontwikkeling van enkelkerende schutsluizen.

Het object heeft waterbouwhistorische waarden vanwege het ontwerp en de uitvoering. Deze zijn vrij opmerkelijk voor een kleine en door scheepvaartverkeer weinig gefreunteerde schutsluis.

Het object heeft ensemblewaarden als essentieel onderdeel van een herkenbaar bewaard gebleven historisch waterbouwkundig ensemble langs en aan het Afwateringskanaal. Vooral de directe historisch-ruimtelijke relatie met de nabijgelegen sluiswachterswoning is daarbij illustratief.

Het object bezit in Limburg, maar ook daarbuiten, een grote waterbouwhistorische en typologische zeldzaamheidswaarde aangezien voorliggend object maar weinig voorkomt en de specifiek hier toegepaste combinatie van basaltstenen kolkwanden, een ovaalvormige schutkolk en (oorspronkelijk) enkele deuren in relatief brede sluishoofden -ook landelijk- uitzonderlijk is.

Hoofdcategorie

Weg- en waterbouwkundige werken

Subcategorie

Waterkering en -doorlaat

Functie

Schutsluis

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 522199

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	24 juni 2002
Kadaster deel/nr	82747/195

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>		
Neer	Leudal	Limburg		
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Neer	H			251

Omschrijving**

Inleiding.

Voormalige SLUISWACHERSWONING aan de Kanaalweg langs het Afwateringskanaal, gesitueerd aan de zuidkant van de sluis nabij de weg van Neer naar Helden in het tweede kanaalpand. Het vrijstaande pand ligt met de nokrichting evenwijdig aan de Kanaalweg. Het huis heeft een kleine voortuin en een groot achtererf. Ter plaatse van de sluiswachterswoning bevinden zich nog diverse monumentale oude eikenbomen, oorspronkelijk onderdeel van een doorlopende eikenbeplanting langs het kanaal.

Ir. Badon Ghijben van Rijkswaterstaat ontwierp de sluiswachterswoning in 1854 in traditionele bouwtrant. De woning werd in 1857 gerealiseerd door aannemer J. Linskens uit Blerick. De kosten van de woning bedroegen ruim f 2.000,--.

De sluiswachterswoning is thans als woonhuis in gebruik. Het exterieur is slechts op onderdelen gemoderniseerd of gewijzigd, zoals te zien is aan de nieuwe dakgoten of de kleine valraampjes van het toilet in de achtergevel. Het interieur is daarentegen grotendeels gemoderniseerd. Als geheel is de woning echter veel herkenbaarder bewaard gebleven dan de oorspronkelijk identiek uitgevoerde, maar thans sterk verbouwde tweede sluiswachterswoning aan het Afwateringskanaal, gelegen nabij de Noordervaart op het grondgebied van de gemeente Meijel. Het hekwerk tussen bakstenen pijlertjes aan de Kanaalweg en de opstallen op het achtererf zijn niet oorspronkelijk en vallen buiten de rijksbescherming. De sluiswachter werd op voordracht van de Commissaris der Koning in het Hertogdom Limburg benoemd door de Minister van Binnenlandse Zaken. Eerste sluiswachter in 1862 was Jan Baptiste van Heugten.

Omschrijving.

Het gedeeltelijk onderkelderde bakstenen pand beslaat een rechthoekige plattegrond van 12 bij 9 meter en telt één bouwlaag en een kapverdieping onder een met gesmoorde muldenpannen gedekt zadeldak met licht overstek. Op de nok twee schoorstenen.

Langs de gevels van het in kruisverband gemetselde pand loopt een gecementeerde plint. Alle gevels zijn symmetrisch van opzet. Alle authentieke gevelopeningen zijn rondbogig en worden omzoomd met bakstenen wenkbrouwbogen. De in stijl vernieuwde vensters

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

volgen grotendeels het oorspronkelijke ontwerp: zesruitsramen (begane grond) of vierruitsramen (kapverdieping) met bovenlichten voorzien van V-roeden rusten op hardstenen lekdorpels.

De voorgevel telt vijf traveeën. In het midden bevindt zich de entree met secundaire deur. Aan weerszijden vensters met detaillering als voornoemd. Afwijkende bovenlichten met verticale roeden. Tussen de vierde en vijfde travee bevindt zich ter hoogte van de plint een peilsteen met de tekst '31.67 M. / boven N.A.P.'. Diverse steekankers. De twee traveeën brede linker en rechter gevel zijn identiek uitgevoerd. Op de begane grond bevinden zich twee, en op de verdieping bevindt zich één venster met detaillering als voornoemd. Centraal in de achtergevel een tweede entree met secundaire deur tussen gecementeerde deurstijlen en onder een licht uitstekend luifeltje. Bovenlicht als voornoemd. Diverse steekankers.

Oorspronkelijk bestond de woning op de begane grond uit een centrale middengang met aan weerszijden twee vertrekken (keuken met aangrenzende woonkamer en slaapkamer met aangrenzende directiekamer). Deze opzet is herkenbaar bewaard gebleven. De gemoderniseerde vertrekken zijn nog steeds gesitueerd aan weerszijden van een centrale middengang. In de gang is de originele zwart-witte tegelvloer nog aanwezig. De aan de achterzijde gesitueerde kelder heeft een getoogd gewelf. De kap heeft Philibertspanten.

Waardering.

De voormalige sluiswachterswoning met eikenbeplanting is van algemeen belang. Het object heeft cultuurhistorische waarden vanwege de directe relatie met de ontginning en sociaal-economische ontwikkeling van het Peelgebied en van de direct omliggende gemeenten. Als onderdeel van het Afwateringskanaal van de Noordervaart naar de Maas, dat als ruimtelijke structuur reeds een historisch element vormt, is het object een bijzondere uitdrukking van de historische infrastructuur en de hiermee samenhangende ontwikkeling van de transportsector in het Limburgs Peelgebied. Het object is van belang voor de typologische ontwikkeling van de voor serieproductie ontworpen sluiswachterswoningen van Rijkswaterstaat. Het object heeft ensemblewaarden als essentieel onderdeel van een herkenbaar bewaard gebleven historisch waterbouwkundig ensemble langs en aan het Afwateringskanaal. Vooral de directe historisch-ruimtelijke relatie met de nabijgelegen sluis is daarbij illustratief. Het object is van belang vanwege het op hoofdlijnen gaaf bewaard gebleven exterieur en interieur.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Dienstwoning(K)

Functie

Sluiswachterswoning(K)

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 525479

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	04 november 2002
Kadaster deel/nr	82687/162

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Meijel	Peel en Maas	Limburg

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Meijel	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Helden	H			2428
Meijel	F			791

Omschrijving**

Inleiding

Voormalige SCHUTSLUIS in het meest westelijke kanaalpand, aan het begin van het Afwateringskanaal tegenover de Noordervaart. De sluis ligt tegenover Kanaaldijk 3, precies op de grens van de gemeenten Meijel en Helden (kern Beringe).

In 1854 gaf de Minister van Binnenlandse Zaken aan Rijkswaterstaat in het hertogdom Limburg de opdracht voor het ontwerp van twee sluizen in het Afwateringskanaal. Nabij de weg van Helden naar Neer ligt een tweede schutsluis. Naar aanleiding van de ontwerptekeningen van Rijkswaterstaat uit 1859 bouwde aannemer J.L. Baudrihaye beide sluizen voor f 45.000. De sluizen werden in 1861 in gebruik genomen.

In de periode 1884-1886 werden de oorspronkelijk houten sluismuren afgebroken en nieuw opgemetseld in steen. Dit werk werd voor f 28.709,50 uitgevoerd door aannemer P. Ubachs uit Nieuwstadt. Sinds 1932, toen het kanaal voor scheepvaart werd gesloten, wordt de sluis niet meer als zodanig gebruikt. De sluisdeuren en een deel van de bewegingsinrichting zijn thans verdwenen. Nabij de sluis ligt de voormalige sluiswachterswoning die buiten de rijksbescherming valt.

Omschrijving

Voormalige enkelkerende schutsluis, bestaande uit nagenoeg rechthoekige boven- en benedensluishoofden met een doorvaarbreedte van 5,5 meter en een 40 meter lange schutkolk. De sluis moest oorspronkelijk een terreinval overbruggen van 2.70 meter. De kolk, indertijd meestal rechthoekig van opzet, kreeg een geheel ovaalvormige plattegrond. Voor een kleine en door scheepvaartverkeer

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

weinig gefreunteerde schutsluis zijn opzet en uitvoering vrij opmerkelijk.

Van de sluishoofden zijn de kademuren en breed uitgebouwde vleugelmuren volledig opgetrokken uit in kruisverband gemetselde baksteen met gedeeltelijke toepassing van hardsteen voor kwetsbare punten als de hoeken, voor de aanslagstijlen en slagdrempels van de deuren, voor de deurkaststijlen en voor de dekzerken ter afsluiting van de muren. In ieder sluishoofd bevonden zich puntdeuren; de aan weerszijden achtergebleven ijzeren scharnierringen herinneren hieraan. Voor de thans nog grotendeels aanwezige bewegingsinrichtingen van de deuren zijn getande kwadranten of cremaillières toegepast. De cremaillière is een bewegingsinrichting die halverwege de negentiende eeuw in Frankrijk werd ontwikkeld en sporadisch in het zuiden van Nederland bewaard is gebleven. Ze bestaat uit een gebogen smeedijzeren staaf die in dit geval onder het maaiveld in een gemetselde, open schacht is gelegen en via een coupure onder de dekzerken van het sluishoofd met de deur was verbonden. De getande buitenranden van de staaf grijpen in een rondsel dat in verbinding staat met een bovengronds gelegen tandwiel. Via een hieraan gekoppeld en thans verdwenen windwerk werd het rondsel, en daarmee de staaf en de deur, in beweging gezet. Verder zijn de sluishoofden voorzien van enkele sponningen voor schotbalken of schuiven. Hiermee kan de sluis worden drooggelegd in geval van eventueel noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden.

De ovaalvormige, hooggefundeerde kolkwanden zijn opgetrokken uit hiervoor vrij ongebruikelijke basaltsteen. De zestig centimeter lange blokken zijn kops gemetseld. De bovenranden worden afgesloten met licht gedecoreerde hardstenen dekzerken. In de kolkmuur bevinden zich diverse haalkommen. Dit zijn in de wand gemetselde, uitgeholde blokken natuursteen waarin een haalpen zit om de schepen tijdens het schutten op hun plaats te houden. In de zuidelijke kolkmuur bevindt zich de originele, in de wand uitgespaarde ijzeren slustrap.

Waardering

De voormalige schutsluis is van algemeen belang. Het object heeft cultuur-historische waarden vanwege de directe relatie met de ontginning en sociaal-economische ontwikkeling van het Peelgebied en van de direct omliggende gemeenten. Als onderdeel van het Afwateringskanaal tussen de Noordervaart en de Maas, dat als ruimtelijke structuur een historisch element vormt, is het object een bijzondere uitdrukking van de historische infrastructuur en de hiermee samenhangende ontwikkeling van de transportsector in het Limburgs Peelgebied. In industrieel-archeologisch opzicht is het object van belang voor de typologische ontwikkeling van enkelkerende schutsluizen.

Het object heeft waterbouw-historische waarde vanwege het bijzondere belang van de Franse bewegingsinrichting, het sluisontwerp en de uitvoering voor de geschiedenis van de nationale sluizenbouw. Deze zijn vrij opmerkelijk voor een kleine en door scheepvaartverkeer weinig gefreunteerde schutsluis. Het object heeft ensemblewaarden als essentieel onderdeel van een herkenbaar bewaard gebleven historisch waterbouwkundig ensemble langs en aan het Afwateringskanaal. Vooral de directe historisch-ruimtelijke relatie met de nabijgelegen sluiswachterswoning (niet van rijkswege beschermd) is daarbij illustratief.

Het object bezit in Limburg, maar ook daarbuiten, een grote waterbouw-historische en typologische zeldzaamheidswaarde aangezien voorliggend object maar weinig voorkomt en de specifiek hier toegepaste combinatie van basaltstenen kolkmuur, een ovaalvormige schutskolk, en een bewegingsinrichting van Franse origine, die ook in landelijk perspectief uitzonderlijk is.

Hoofdcategorie

Weg- en waterbouwkundige werken

Subcategorie

Waterkering en -doorlaat

Functie

Schutsluis

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 525620

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	22 april 2002
Kadaster deel/nr	82653/52

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Kesseleik	Peel en Maas	Limburg

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Kesseleik	Kanaaldijk 1

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Kessel	I			718
Kessel	I			408

*Omschrijving***

Inleiding

Voormalige LOS- EN LAADPLAATS nabij de Napoleonsweg aan het einde van de Kanaaldijk. In het Afwateringskanaal waren slechts twee kanaalpannen geschikt voor kleine scheepvaart. Deze pannen bestreken het traject vanaf de Noordervaart tot aan de Napoleonsweg. In het derde pand was scheepvaartverkeer onmogelijk door het sterke verval in het terrein vanaf de Napoleonsweg (waterpeil 26,10 AP) tot aan de Maas (13,25 AP). Nabij de Napoleonsweg, in 1869 nog steeds de enige verharde weg in Neer, ontstond zodoende een laad- en losplaats waar de vracht door paardenkarren werd overgenomen om in de regio verspreid te worden.

De los- en laadplaats werd tussen januari en april 1857 in traditionele stijl aangelegd naar een ontwerp van Rijkswaterstaat. Waarschijnlijk werd het werk uitgevoerd door aannemer J. Linskens uit Blerick.

Door de voltooiing van het kanaal Wessem-Nederweert in 1929 werd het Afwateringskanaal allengs minder gebruikt voor de scheepvaart. Nadat het kanaal in 1932 voor scheepvaartverkeer gesloten werd, raakte de los- en laadplaats langzamerhand in onbruik. Van eventuele los- en laadinrichtingen zijn geen restanten teruggevonden.

Het kanaal vervolgt zijn weg naar de Maas via een gemoderniseerde duiker aan de Napoleonsweg. Deze duiker valt buiten de rijksbescherming. Ook de pal naast de Napoleonsweg gesitueerde voormalige havenmeesterswoning (later café en thans woonhuis) valt buiten de rijksbescherming.

Omschrijving.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Voormalige los- en laadplaats, bestaande uit twee tegenover elkaar gesitueerde zwaaikommen voor het aan- en afmeren van de schepen die een vrachtdienst onderhielden op het kanaal. De zwaaikommen zijn gegraven als boogvormige uitsparingen in de kanaalwand en vormen tesamen een plaatselijke verbreding van het kanaalpand waardoor de schepen de mogelijkheid hadden te wenden. De kadewanden van de dubbele zwaaiKOM bestaan uit een aarden talud met een slechts zeer licht stijgende helling. De hellingshoek is nagenoeg gelijk aan die van het kanaalpand zelf.

Waardering.

De voormalige los- en laadplaats is van algemeen belang. Het object heeft cultuurhistorische waarden vanwege de directe relatie met de sociaal-economische ontwikkeling en ontginning van het Peelgebied en van de direct omliggende gemeenten. Als onderdeel van het Afwateringskanaal tussen de Noordervaart en de Maas, dat als ruimtelijke structuur reeds een historisch element vormt, en vanwege de aansluiting op de Napoleonsweg is het object van belang als bijzondere uitdrukking van de historische infrastructuur in samenhang met de ontwikkeling van de vervoerssector in het Limburgs Peelgebied.

Het object heeft ensemblewaarden als essentieel onderdeel van een herkenbaar bewaard gebleven historisch waterbouwkundig ensemble langs en aan het Afwateringskanaal. Vooral de directe historisch-ruimtelijke relatie met de nabijgelegen Napoleonsweg (met duiker) en voormalige havenmeesterswoning is daarbij illustratief. Het object is van belang vanwege de herkenbaar bewaard gebleven landschapsstructuur.

Hoofdcategorie

Weg- en waterbouwkundige werken

Subcategorie

Waterweg, werf en haven

Functie

Losinrichting

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument